

กลยุทธ์การสื่อสารของชุมชนบ้านครัวในการสร้างความเข้มแข็งภายในชุมชน
ในกรณีพิพาทโครงการก่อสร้างถนนรวมและกระจายการจราจร

นางสาวไศจิวิจิณ์ บุญประดิษฐ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาระดับหลักสูตรปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต

สาขาวิชานิติศาสตร์พัฒนาการ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2543

ISBN 974-13-1151-6

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

I 19664709 26 ก.พ. 2546

COMMUNICATION STRATEGIES STRENGTHENING "BAAN KRUA" COMMUNITY
TO PROTEST AGAINST THE CD ROAD PROJECT

MISS SOJIWACHANA BOONPRADIT

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Development Communication

Department of Public Relations

Faculty of Communication Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2000

ISBN 974-13-1151-6

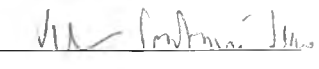

โคจิวัจน์ บุญประดิษฐ์ : กลยุทธ์การสื่อสารของชุมชนบ้านครัวในการสร้างความเข้มแข็งภายในชุมชน ในกรณีพิพาทโครงการก่อสร้างถนนรวมและกระจายการจราจร (COMMUNICATION STRATEGIES STRENGTHENING "BAAN KRUA" COMMUNITY TO PROTEST AGAINST THE CD ROAD PROJECT) อาจารย์ที่ปรึกษา : ผศ.ดร. ปารีชาติ สถาปิตานนท์ สโรบล 165 หน้า ISBN 974-13-1151-6

การวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ของชาวชุมชนบ้านครัว ลักษณะและปัจจัยที่ชาวชุมชนแสดงออกถึงความรู้สึกผูกพัน ความรู้สึกติดถิ่น และผลสานความร่วมมือภายในชุมชน กลยุทธ์การสื่อสารของแกนนำชุมชนในการจัดการปัญหาที่เกิดขึ้นในกรณีพิพาทฯ โดยใช้การวิจัยเอกสาร วิจัยภาคสนาม การสังเกต การสัมภาษณ์เจาะลึก และการสนทนากลุ่ม กลุ่ม เป้าหมายในการวิจัยประกอบด้วย คณะทำงานเฉพาะกิจ กรรมการชุมชน และชาวชุมชนบ้านครัว จำนวน 20 คน

ผลการวิจัย พบว่า ปฏิสัมพันธ์ของชาวชุมชนเป็นการสื่อสารระหว่างบุคคลที่มีลักษณะสองทาง แบ่งได้เป็น 3 ระดับคือ ระดับบุคคล ได้แก่ การทักทาย การพูดคุย ระดับกลุ่ม ได้แก่ การประชุม การพูดคุยของคนกลุ่มต่าง ๆ ระดับชุมชน เป็นการสื่อสารระหว่างกลุ่มหลาย ๆ กลุ่มที่มีความซับซ้อนกัน ลักษณะที่ชาวชุมชนแสดงถึงความรู้สึกผูกพัน ความรู้สึกติดถิ่น และผลสานความร่วมมือต่าง ๆ เช่น กิจกรรมทางศาสนา การเมือง สุขภาพและอนามัย การพัฒนาสภาพแวดล้อมภายในชุมชน การแข่งขันกีฬา การบริจาค และการประชุม ปัจจัยที่ชาวชุมชนแสดงถึงความผูกพันต่อชุมชน ได้แก่ ความเป็นมุสลิม ลักษณะของกิจกรรม แกนนำริเริ่มกิจกรรม และผลกระทบจากกรณีทางด่วน กลยุทธ์การสื่อสารของแกนนำชุมชนในการจัดการปัญหาได้แก่ การใช้ศาสนาอิสลามในการรวมคนในชุมชน การประสานกลุ่มแกนนำ การจัดการในชุมชน การใช้เทคโนโลยีทางการสื่อสาร การกระจายข่าวสารอย่างรวดเร็วภายในชุมชน การใช้สื่อเฉพาะกิจโดยเสนอเรื่องราวจากแนวคิดทางศาสนาอิสลาม ใช้ภาษาที่กระชับ เข้าใจง่าย ใช้สื่อมวลชนเผยแพร่ข่าวสารให้เป็นประเด็นข่าวในระดับประเทศ และการสร้างพันธมิตรภายนอก กลยุทธ์การสื่อสารในการสร้างความเข้มแข็งภายในชุมชน ได้แก่ การสื่อสารภายในชุมชน ซึ่งเกิดจากการสร้างปฏิสัมพันธ์ให้เกิดขึ้นภายในชุมชนโดยใช้ "กิจกรรม" ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนในการดึงคนในชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ การใช้หลักศาสนาในการสร้างความสามัคคีของคนในชุมชนและการใช้คนนอก ได้แก่ นักวิชาการและสื่อมวลชนที่ช่วยเผยแพร่เรื่องราวของชุมชนให้เป็นที่แพร่หลายในระดับประเทศ

ภาควิชา การประชาสัมพันธ์
สาขาวิชา นิเทศศาสตร์พัฒนาการ
ปีการศึกษา 2543

ลายมือชื่อนิติ
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม _____

##4285296828 : MAJOR DEVELOPMENT COMMUNICATION

KEY WORD : COMMUNICATION STRATEGIES / STRENGTHENING

SOJIWACHANA BOONPRADIT : COMMUNICATION STRATEGIES

STRENGTHENING "BAAN KRUA" COMMUNITY TO PROTEST AGAINST

THE CD ROAD PROJECT. THESIS ADVISOR : ASSIST.PROF. PARICHART

STHAPITANONDA SAROBOL, Ph.D. 165 pp. ISBN 974-13-1151-6

The objective of this research is to study the interaction of Baan Krua community members, the characteristic and factors leading to community's ties, attachment and involvement, including the communication strategies of leaders for setting the dispute over the CD road. Research methodology are documentary research, field research, observation, in-depth interview and focus group. The target group consist of 20 representatives from the ad-hoc committee, community board and Baan Krua community.

The finding of the research are as follows : The interaction of Baan Krua community members is two-way interpersonal communication ; which has, three levels : personal level - - greeting and chatting ; group level - - meeting and discussion ; and community level - - communication among complexity group. The characteristic of the community ties can be detected from the attachment of community members towards their community, mosque and cemetery. The activities which the community members regard as important and mostly participate in are religious, political and health activity community development, sport competition, including donation and meeting. The factors leading to community's ties attachment and involvement are religious factor (Muslim), activities that reinforce community gatherings, initiate leaders and the social impact of the expressway case. The communication strategies used by Baan Krua community leaders in strengthening community include communication among members, initiating by activities, which calling for public involvement; religious principles to build unity ; academic and media cooperation to distribute communication stories at the national level.

Department Public Relation

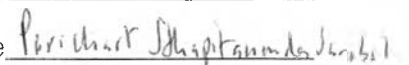
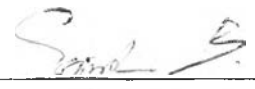
Student's signature

Field of study Department Communication

Advisor's signature

Academic year 2000

Co-Advisor's signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี เนื่องจากได้รับความช่วยเหลือ และการสนับสนุนจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปาริชาติ สถาปิตานนท์ สโรบล อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาและชี้แนะแนวทางในการทำงานวิจัยมาโดยตลอด ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและขอกราบขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. ธนวดี บุญลือ และอาจารย์ ดร. กิตติ กันภัย คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาสละเวลาให้คำแนะนำในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้มีสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. วินัย ดะห์ลัน คณบดีคณะสหเวชศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้ชี้แนะทางในการศึกษาเกี่ยวกับชุมชนบ้านครัว

ขอขอบคุณ...คุณสาโรจน์ เผือกสำลี คุณอุ้มรั ดาร์ห์เลิศ คุณสัมฤทธิ์ สีขันธบุตร คุณสมใจ เนื่องนิยม ตลอดจนชาวชุมชนบ้านครัวทุกท่านที่ให้โอกาส ให้ความไว้วางใจ และให้ความร่วมมือแก่ผู้วิจัยในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ อันเป็นก้าวอย่างสำคัญของผู้วิจัยในการศึกษาวิจัยทางด้านการสื่อสารเพื่อพัฒนาชุมชนในระดับต่อไป

ขอขอบคุณ...คณาจารย์สถาบันราชภัฏจันทรเกษม ที่ถ่ายทอดความรู้ และให้พื้นฐานในการศึกษาทางนิเทศศาสตร์ ตลอดจนเพื่อนร่วมสถาบันฯ ที่ให้กำลังใจเสมอมา

ขอขอบคุณ...พี่และเพื่อนที่ทำงานทุกแห่ง ซึ่งในอดีตผู้วิจัยมีโอกาสร่วมงานด้วย ที่ให้ความเมตตา ถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ในการทำงานกับผู้วิจัยด้วยดีเสมอมา

ขอขอบพระคุณ..คณาจารย์ภาควิชาคัลยศาสตร์ พี่อัมพร ป้าน้อย และพี่ ๆ สำนักงานเลขานุการคณะสัตวแพทยศาสตร์ ที่ให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจมาโดยตลอด

ขอบคุณ พี่ต้อย พี่วัลย์ สมาชิกกลุ่มเปียเชียน ที่เป็นกำลังใจและช่วยเหลือมาโดยตลอด

ขอบคุณ พี่ ๆ บรรณารักษ์ ศูนย์คอมพิวเตอร์ หน่วยโสตทัศนูปกรณ์ ศูนย์ถ่ายเอกสาร และงานบัณฑิตคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยทุกท่าน

ขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ให้การสนับสนุนทุนอุดหนุนการวิจัย

ขอบคุณ พี่เอื้อง และพี่เอ... ที่ให้ความห่วงใยและให้กำลังใจตลอดมา

ท้ายที่สุด...ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อ – คุณแม่ และครอบครัว ที่ให้การสนับสนุนให้ความห่วงใยและเป็นกำลังใจที่สำคัญที่สุดแก่ผู้วิจัย ตลอดระยะเวลาที่ทำการศึกษา

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อ.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญภาพ.....	ฅ

บทที่

1. บทนำ.....	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 ปัญหานำการวิจัย.....	7
1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย.....	8
1.4 ขอบเขตการวิจัย.....	8
1.5 นิยามศัพท์.....	9
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากงานวิจัย.....	11
2. แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	12
2.1 แนวคิดเรื่องการสื่อสารระหว่างบุคคล.....	13
2.2 แนวคิดเรื่องการสื่อสารเพื่อชุมชน.....	19
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับศาสนาอิสลาม.....	34
2.4 แนวคิดเกี่ยวกับผู้นำและบทบาทของผู้นำ.....	44
2.5 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม.....	50
2.6 แนวคิดเกี่ยวกับการเสริมสร้างกลุ่ม และเครือข่ายการพัฒนา.....	57
2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	67

3. ระเบียบวิธีวิจัย	
3.1 รูปแบบการวิจัย.....	73
3.2 กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย.....	74
3.3 วิธีการเข้าถึงข้อมูล.....	74
3.4 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	75
3.5 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	76
3.6 ความเชื่อถือได้ของข้อมูล.....	77
3.7 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	78
3.8 การนำเสนอข้อมูล.....	79
4. ผลการวิจัย.....	80
4.1 ปฏิสัมพันธ์ของชาวชุมชนบ้านครัว.....	83
4.2 ลักษณะและปัจจัยที่ชาวชุมชนแสดงออกถึงความรู้สึกผูกพัน ความรู้สึกติดถิ่น และผลสานความร่วมมือต่างๆ ภายในชุมชน.....	86
4.3 กลยุทธ์สื่อสารของแกนนำชุมชนในการจัดการปัญหาที่เกิดขึ้นในกรณีพิพาท โครงการก่อสร้างถนนรวมและกระจายการจราจร.....	101
5. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	119
รายการอ้างอิง.....	128
ภาคผนวก.....	131
ประวัติผู้วิจัย.....	165

สารบัญภาพ

หน้า

แบบจำลองที่ 1 แสดงกระบวนการสื่อสารระหว่างบุคคลของ Donaldson และ Kurtz (1997).....	15
แบบจำลองที่ 2 ปฏิสัมพันธ์ของชาวชุมชนบ้านควี.....	85
แบบจำลองที่ 3 กลยุทธ์การสื่อสารในการรวมคนในชุมชน.....	106
แบบจำลองที่ 4 กลยุทธ์การกระจายข่าวสารภายในชุมชนอย่างรวดเร็ว.....	112